

Agerbruget i Ayrshire.

(Beretning til det Kongl. Landhuusholdnings-Selskab fra G. G. Kannestad.)

S Betragtning af de mange Indberetninger, der ere indgivne til det Kongelige Landhuusholdnings-Selskab om det skotske Agerbrug, hvori fornemmelig Landbruget i Omegnen af Edinburgh eller i de tre Lothians har været bestrevet, vil jeg nærmest i efterfølgende Linier give en kort Beskrivelse af Agerdyrkingen i Ayrshire, som, endskjøndt mindre bekjendt, endog saa i selve Skotland, dog fortjener fuldkommen Opmærksomhed, og kan i de fleste Tilfælde tilfulde stilles ved Siden af det saa berømte Lothians Landvæsen.

Ayrshire, som danner en Deel af det vestlige Skotland, begrænses mod Nord, Ost og Syd af Renfrew-, Lanark-, Dumfries-, Kirkcudbright- og Wigtown-Shire, imedens det mod Vest bestyles af det atlantiske Hav. Imod Nord og Vest findes Lavland, hvorimod den østlige og sydlige Deel ere opfyldte af et lavere Bjergland, som ikke tillader nogen almindelig Agerdyrking. Jordbunden er, med Undtagelse af Bestkysten, som er let Sandjord, overalt stærk leret; Undergrunden gennemstrømmes af rige Kullag, og paa flere Steder findes betydelige Jerngruber.

Gaardene ere i Almindelighed meget mindre end i Omegnen af Edinburgh, og ere næsten alle Meierigaarde; paa

større Gaarde have altid Dvæggedning ved Siden af Meieriet, eller Dvæggedning alene. — At finde nogen Gaard, hvor Køernes Antal overstiger 40, hører til de største Sjældenheder, hvorimod 25 til 30 maa ansees som et Gjennemsnits-Antal, hvoraf man igjen kan slutte sig til Gaardenes Størrelse, som varierer fra 100 til 150 Tdr. Land. Landmændene deeltage i Reglen personligt i næsten ethvert Arbeide, og den Fiinhed, som hersker mere i Lothian, findes ikke her, hvorimod de i Stræbsomhed, Flid, Nøiagtighed og Orden ingenlunde staae tilbage. Paa Grund af den stærke Leerjord avles meget lidet, eller saa godt som intet Byg, da Udbytten af en Bygmark ikke vilde være tilfredsstillende. — Den almindelige Driftsmaade er følgende:

1. Havre eller Hestebønner,
2. Havre eller Turnips og Kartofler,
3. 3 Tilfælde af to Gange Havre, da Turnips, Kartofler eller Bønner,
4. Hvede (Winter- eller Vaarhvede) tilsaaet med Raigræs,
5. Græs, saaet een Gang, men dersom det er blandet med rødt Kløver, undertiden to Gange,
6. 7. 8. Græs anvendt som Græsning, eller meiet andet Aar, fordi Frosasgrøden er langt bedre end af første Aars Produkt. Dersom denne Regel ikke overholdtes at tage Udsæd af andet Aars Raigræsafgrøde, vilde Sæden snart blive saa slet, at man Intet vilde avle.

Den almindelige Forpagtningsafgift er £ 2, undertiden £ 3 pr. skott Acres (13000 Qvadratalen) aarlig, afhængig af Jordens Beliggenhed og Godhed, samt hvorledes Drainingen er udført. Draining var kjendt og udført i Ayrshire lige saa tidlig som i Lothian, men paa Grund af de stærke Leerjorder meente man ei at burde nedlægge Drainene over 2, hvist 2½ Fod, og paa mange Steder ikke saa dybt. Erfaringen lærte imidlertid snart, at en større Dybde var nødvendig, og ikke sjældent seer man de gamle Drains opgravede og Rørene nedlagte 1 til

1½ Fod dybere end tidligere. Landmændene erkjende her, som overalt, Drainingens overordentlige Værd, og man kan spørge enhver stoff Landmand om Draining i Almindelighed, han vil altid yttre, at Draining er den største Forbedring, der nogen-
sinde er ydet hans Marker.

Gaardene bestaae i Reglen af tre Huse eller Længder sammenbyggede; det midterste er Baaningshuus, tillige indeholdende Melkestue, Osteværelse &c., eller hvad man med eet Ord kalder „dairy“. Den ene Sidebygning er Kostald, den anden Lade og Hestestald. Laderne have ligesom i Lothian, kun Plads for Tærskemaskinen og høist to Staffe. Kostaldden er saa bred, at to Rækker Køer staae paa langs, med Hovederne mod Væggene, bundne med Jernlænker. Langs ad Gredningen er en ophøiet Gang, to Fod bred, bedækket med Sandsteen, og aldeles flad og jevn. Baasene ere akkurat efter Køernes Længde og 4 til 5 Tommer høiere end Rendestenen, hvorved Køerne let holdes rene. — Paa een af de mange Gaarde, jeg besøgte, gif en Gjedebuk hele Vinteren omkring i Kostaldden; der siges, at Lugten af denne indvirker paa Køerne, saaledes at de ikke kaste Kalv, ei heller kælte før Tiden. Forpagteren bekræftede Sandheden heraf, da Alt nu gif vel, imedens han tidligere undertiden havde Tilfælde af for tidlig Kælvning o. l.

Malkesoerne ere alle af den udmærkede Ayrshire-race. — Uagtet Skotterne meget godt kjende de guénoniske Kjendemerker, som betegne en god Malkeso, gjøres dog aldrig Brug deraf ved Udvalget, eller Præmiers Uddeling paa Udstillinger. Hvad enten det er fordi det er en fransk Opfindelse, eller fordi de findes unyttige, maa man vel lade være usagt; men noget Fortrin fremfor andre Kjendemerker indrømmes dem ikke. En meget anerkjendt dygtig Landmand (Mr. Pollock til Rams), som havde særdeles Kjendskab til Udvalget af Ayrshirekøer, og som næsten altid var i Comiteen for Uddelingen af Præmier ved Udstillinger, havde jeg flere Gange Leilighed til at træffe

sammen med, og erholdt af ham en skriftlig Meddelelse af Kjøndemærkerne paa en god Ko, hvoraf jeg tillader mig at give en ordret Oversættelse:

„Kort, fint Hoved med bred Pande og stor Nule — Diet stort og roligt. — Hornene vel reiste — lang tynd Hals, smal ved Forbindelsen med Hovedet og gaaende jevnt over i Skuldrene — Manken smal — Bovene med de ægte Ribbeen gjerne flade, de andre Ribbeen jevnt tiltagende i Runding, og dybere henimod Dveret — Bugen rund og dyb — Aarene paa Bugen store — Ryggen lige — Hosterne ikke meget fremragende, vide, men ikke flade — viid ved Sædebeensknuderne, og imellem disse og Krybset lang, lige og viid — Halen lang og tynd — Laarene lange og brede — Benene (the bones of the legs) korte og fine med smukt dannede Forbindelsesled — Huden blød og elastisk — Haarlaget blødt og dunet — Dveret stort (men ikke kjødrigt), langt og bredt, naaende langt fortil og jevnt forbundet med Bugen — Patterne fra $2\frac{1}{2}$ til 3 Tommer lange, jevnt tykke, perpendicularære, og stillede i lige Afstand fra hverandre. Farven af Dveret hvid; — Legemet rødt eller rødbrøget, eller hvad man synes om. — (Et smukt Udseende, et prægtigt Mod og en smuk Gang bidrage særdeles meget til at vise et Dyr til sin Fordeel). Punkterne, som bestemme Melkerigdommen af en Ko ere: smaa For- og store Baglemmer, fine Been, blødt og elastisk Skind, store Bugaarer og rummeligt, men ikke kjødrigt Dver. De andre Mærker bidrage til Skjønhed af Dan-nelse, eller tilkjendegive et rasst Dyr.“ —

Melkerigdommen i den bedste Tid er af en god Ayrshireko circa 24 Potter daglig, af en Middelko 18 Potter; ligeledes regnes 1 Pbd. Smør daglig af en Middelko i den bedste Tid, eller 140 Pbd. om Aaret; eller 16 stones (en stone = 24 engl. Pbd. eller tilsammen 354 danske Pbd.) af Sødmelesost fra midt i April til midt i October. En Gjennemsnitspris for Ost er 8 sh. (22 Mk.) pr. 24 engl. Pbd. og 9 d. (33 sk.) pr. engl. Pbd. Smør og 2 sk. pr. Pot Kjøremelk.

Foderet til Malkeqvæget om Vinteren bestaaer af Raigræshø, som forresten ikke er synderlig godt, da man først høster det efterat Frøet er modent og tærsker samme af; dernæst Havrestraa, det eneste Slags Straa, der ansees værd at fodre Kørerne med, og endelig to Gange kogt Foder om Dagen, hvilket gives strax efter hver Malkning. Dette kogte Foder bestaaer af Turnips, Kunkelroer eller Gulerødder, kogt i en stor Jerngryde med Alynere; Alynene ere aldeles nødvendige, idet Kørerne æde det med større Appetit og Alynene optage de fra Rodfrugterne flydende nærende Bædder. Denne kogte Masse forthyndes gjerne med lidt kogende Vand og gives i en lunken Tilstand med Tilfætning af $1\frac{1}{2}$ Pd. Bonnemeel til hver Ko. Undertiden gives raa Turnips, men dog sjældent, da baade Mælk og Smør deraf erholde en bitter Smag, som ikke saa let lader sig bortskaffe, hvorimod denne Vanskelighed bortfalder, naar Turnipsen er kogt.

Melkens Opsætning i Melkestuen er paa de fleste Steder som hos os i Bøtter af Træ, eller disse ere gjorte af Tin. Paa nogle enkelte Steder har man imidlertid afskaffet begge Dele, men afbenytter firkantede Fæde, 4 Allen lange og 2 Allen brede, gjorte af Træ med en indvendig Beflødning af Zink. Der er intet Spørgsmaal om, at dette er en Fordeel, hvorom ogsaa de fleste Landmænd ere enige. Fadenes Bund er aldeles flad og Hjørnerne saavelsom Siderne lidt afrundede, hvorved de lettere holdes rene. Fadene ere stillede paa smaae Træfodder med en ubetydelig Heldning til den ene Ende, hvor i Bunden findes et rundt Hul med en Tap. Istedetfor at stumme Fløden med Stee, tages Tappen ud, og en lille Tincylinder, aaben i begge Ender, med meget korte Fodder (en Linie) sættes rundt om Hullet, og Melken løber ud; men efterlader Fløden paa Bunden af Fadet, hvor den let samles. Denne Maade er langt smukkere, Arbeidet udføres hurtigere, meget bedre og renere. At disse Fæde ere billigere end Bøtter, afgav en Forpagter det bedste Beviis paa, idet han folgte sine gamle Bøtter paa en

Auction, og for de samme Penge købte de nødvendige Fæde, og havde dog Penge tilovers.

Det hidtil Omtalte gjælder især om den nordlige Deel af Ayrshire eller Omegnen af Kilmarnock; et noget bedre og større Agerbrug findes i Omegnen af Byen Ayr, hvor Jordbunden ikke er saa stærk Leer, og hvor en stor Mængde intelligente Landmænd beskæftige sig med Landvæsenet og søge ved forskellige Agerdyrkningsystemer at overgaae hverandre. Jeg opholdt mig her i noget længere Tid, og besøgte med stor Interesse de mange forskjellige drevne Gaarde, hvor jeg med den venligste Imødekommen blev fortrouet af Landmændene. I en Egn, hvor saa udmærket Landbrug i Almindelighed udøves, findes undertiden Gaarde, som, ved deres forskellige Agerdyrkningsystem, ere fremragende fremfor andre almindeligt drevne Gaarde, og neppe nogen Egn fremviser saa mange Exempler som Omegnen af Ayr, hvorfor jeg troer det muligt vil være af Interesse lidt nærmere at omtale nogle enkelte bestemte Gaarde.

Ved paa Jernbanen at begive sig til Ayr, skulde man kun faae et ringe Begreb om Landets Frugtbarhed, da Banen løber langs Kysten, hvor Agerlandet, skjøndt næsten opdyrket, er meget let og sandet. Sjelden seer man her en langstraaet Afgrøde, den vilde kun give et ringe Udbytte, hvorimod Græs, Turnips, Runkelroer, Kartofler ic. lykkes ret vel. Markerne ere i Reglen smaae, omringede med Volde for at give lidt Læ og forhindre Sandet i at flyve bort fra Planterne. Dette Sandlag er omtrent en engelsk Mill bredt, løbende langs Kysten.

En lille Meierigaard, Cunningpark, 42 Acres (39 Tdr. Land) stor, to engl. Mill fra Ayr, maa jeg lidt nærmere omtale, da den er Gjenstand baade for Skotlændernes og de mange fremmede Reisesendes Beundring, og afgiver et Beviis paa, hvor stor Pragt og Siirlighed en Skotländer har Lyst til at anbringe paa sin Gaard. Cunningpark er alene Meierigaard, og der holdes 48 Kver. Stalden til disse Kver er saa pragtfuld, at den vel fortjener Omtale. Den er meget bred, Kverne staae i to Rader med Hovederne imod hverandre, og en Fodergang

imellem dem. Hver Ko har en Steenfrybde for sig, og hver Baas, som rummer to Kver, er adskilt fra den anden i halv Længde. Der bruges ingen Strøelse, men istedet derfor Maatter, som strække sig godt Halvveien ned under Kverne, ere lange nok for Kverne til at ligge paa, uden at nogensomhelst Gjødning berører dem. Disse Maatter ere lavede af Hamp, meget tykke, og kunne vare omtrent 5 Aar. Vinduerne i Væggene og Taget ere meget hensigtsmæssigt indrettede til at styde til Siden istedetfor at aabne udad, de ere dobbelte, det er baade Glas- og Traadvinduer, saa at om Sommeren Glasvinduerne stydes ind i Væggene og Traadvinduerne trækkes for. Dette er en stor Fordeel fremfor aabne Vinduer, da Traadvinduerne, som ere flettede af Seglgarn i en Ramme og meget tykke, give fuldkommen fri Ventilation, forbyde Solen at skinne ind, og har den store Fordeel, at ikke en Flue kan komme i Stalden. Naar disse Traadvinduer blive meget varme, bruges en lille Haandpumpe, tillige Sprøite, hvormed de gjøres vaade. Dørene til Stalden ere indrettede ligesom Vinduerne. Langs Væggene i Stalden er et Brystpaneel af Skifer to Alen høit af een Tommes Tykkelse, og giver naturligtvis et pragtfuldt Udseende. Disse Skiferplader vaskes tre Gange om Ugen og en stor Keenlighed hersker overalt. Bag Kverne i Grebningen er en Kende, flad i Bunden og belagt med Jernplader med en Masse smaae Huller. Saasnart en Ko gjøder, rages Møget ned i denne Kende, og en Mand fører det strax med en Skovl, som gaaer paa Hjul og passer aldeles i Kenden, til Enden af Stalden, hvor det kastes i en Hjulbø. Urinen løber igjennem Hullerne i Jernpladerne ned i et Halvrør, hvorigjennem den føres til en ved Enden af Stalden opført meget stor Beholder. Ved Enden af Kofstalden ligger Kogehuset, hvor Foderet koges eller rettere dampes ved Dampen fra en ved Siden af værende Dampmaskine; ogsaa Vandet, som bruges til Badstning af Botter ic., koges ved Damp, som igjennem en Hane indluffes ved Bunden af et Steenkar, hvori det kolde Vand er, og dette er kogt i saa Diebliffe. Kjerneværket drives ligeledes af Dampmaskinen,

og kan gaae hurtigt og langsomt efter som man behager. Dampmaskinen driver ogsaa en Haffelsmaskine; en god Deel Haffelse, meest af Hø, anvendes til det kogte Foder. Dampmaskinens Hovedforretning er Pumpningen af den flydende Gjødning. Fra Bunden af Beholderen ligge Jernrør til Dampmaskin-pumperærket, hvorigjennem den suger de flydende Stoffer til sig; fra Pumperærket ere Jernrør nedlagte under Jorden til enhver Mark, og et lille Jernrør seer man af og til stikke frem i Markerne. Dampmaskinen arbejder med to Pumper, og efterat have suget de flydende Stoffer til sig, fører den dem med stor Kraft igjennem Rørene ud i Markerne. Man kan naturligtviis ved at dreie forskjellige Haner erholde Gjødningen, hvor man vil. Til Enden af Jernrøret, som staaer lidt over Jordens Overflade i Marken, strues en Sprøiteslange af Gutta-percha, sammensat af forskjellige Stykker, som man kan forkorte og forlænge efter Behag, og herigjennem udgydes den flydende Gjødning over Jorden. Om Formiddagen havde man slaaet italiensk Raigræs og givet det til Kverne i grøn Tilstand, og om Eftermiddagen udspøitedes den flydende Gjødning paa Stubben i rigelig Mængde, omtrent saa meget som om Jorden havde erholdt en god Tordenregn. I Beholderen bringes undertiden Guano, men Cieren meente, det var bedre først at faae Guano i Marken og derpaa udspøite den flydende Gjødning. Kverne holdes hele Aaret paa Stald, og nogen langstraaet Afgrøde dyrkes ikke, kun italiensk Raigræs, Turnips, Kunkelrøer, Kaal, Kartofler, Gulerødder &c. Uagtet de fleste Landmænd have den Overbeviisning, at et slikt System ikke kan betale sig, vækker det dog almindelig Interesse over hele Skotland, og flere hundrede Rejsende besøge Cuningpark aarlig.

Den berømteste Gaard i Ayrshire og i hele Skotland er Myremill, beliggende 8 engl. Mil fra Ayr, tilhører en Mr. Kennedy og er forpagtet bort til en Mand af samme Navn. Denne Gaards Driftsmaade og Indretninger ere saa fuldkomne og bekoftelige, at der daglig komme Fremmede for at besee Eiendommen, og Gaarden giver betydeligt Stof til

Landmændenes Betragtninger. Paa Gaarden beskæftiger man sig kun med Fedningen af Kvæg og Faar, men dette drives ogsaa til en saa hvi Grad af Fuldkommenhed, som jeg nogen- sinde har seet. Dampmaskinen, som her er paa 12 Hestes Kraft, er bestandig i Arbeide og sætter saa mange forskjellige Maskiner i Bevægelse, at man vel maa beundre Dampkraftens særdeles nyttige Anvendelse. Dampmaskinen driver Tærskemaskinen, maler Korn, knuser Oliefager, fører Haffelse, vasker Turnips, løfter Turnipsen op i en Skæremaskine; Dampen anvendes til at koge Foder for Hornkvæg, Faar og Svin, pumper Vand op fra en Bæk, 70 Fod under Gaardens Grund, til Gaardens Fornødenhed, og endelig pumper den flydende Gjødning omkring i Markerne; dog udfører den sjelden mere end et af disse Arbeider ad Gangen. — Myremill er circa 600 Acres (570 Edr. Land) stor, hvoraf omtrent 300 Acres kunne overgydes med flydende Gjødning, som skeer ligesom paa Cuningpark igjennem Jernrør. Jernrørene ligge omtrent 2 Fod dybt, op og ned ligesom Jordens Overflade tillader. Større Nøiagtighed findes her med Beholderne end paa Cuningpark; disse ere her 4, de to 75 Fod lange, 15 Fod brede og 12 Fod dybe, de andre to ere 48 Fod lange, 15 Fod brede og 12 Fod dybe, alle tilsammen byggede ved Siden af hverandre af Sandsteen og Kalk med Hvalving over. Maskineriet er forbundet med hver Beholder, saa at den flydende Gjødning kan pumpes ud af hvilken Beholder, man ønsker, og i hver Beholder er et Røreapparat, som ved Maskineriet dreier sig rundt, og bringer Indholdet mere lige i Bestanddelene. I Mangel af Urin bringes i Beholderne Guano, opløste Been &c., som fortyndes med Vand, og man har da en udmærket flydende Gjødning. Jeg saae Urinen udpumpet til Runketroer, som først havde erholdt Staldgjødning, derpaa Urin og tilsidst Guano saet i Drillerne. Dampmaskinen vandte 12 til 14 Edr. Land om Dagen.

Den egentlige Fedestald rummer 104 Kreaturer, som staae i to Rader med Hovederne mod Væggene, men en Fobergang

imellem Væggene og dem. Ethvert Dyr fodres af Steenkrybber, men de kunne tillige vandes paa een Gang, derved at Vandet løber fra den ene Krybbe til den anden igjennem Huller anbragte paa Siderne. Baasene ere lagte af flade Teglstene, med ubetydelig Hældning til Midten, hvor een Steen er forsynet med en Deel smaae Huller, hvorigjennem den flydende Gjødning løber bort ned i et Rør og derfra til Beholderne. Foran enhver Række Kreaturer gaae Lustrør under Gulvet, forsynede med mange Abninger, som dækkes af Jernriste; herved tilstedes altid Dyrene frisk Luft, medens den beklumrede Luft finder Udgang igjennem Abninger, anbragte i Rygningen af Taget. Foruden denne egentlige Fedestald, som ikke er tilstrækkelig til det Antal Kreaturer, som paa een Gang fedes, have de smaae Rum indrettede i andre Huse, hvor Dyrene gaae løse, og trives ligesaa godt som i Stalden.

Den aarlige Auction over Fedekreaturer afholdtes den 9de Mai, ved hvilken Leilighed jeg havde den Fornøjelse at være tilstede, og endnu engang kunde beundre de Dyr, jeg nogle Dage tidligere havde betragtet under Fedningsperioden. Auctionen bestod af 220 fedede Hornqvæg, meest Shorthorn- og Galloway-Racen, 900 Faar og 36 Sviin. Den ene Side af Stalden, 52 Stude, gav en Gjennemsnitspris af £ 22. 15 s. 6 d. (205 Rbd.) pr. Stk., den høieste Priis var £ 31, den laveste £ 18. 5 s. pr. Stk. Paa den anden Side af Stalden var Gjennemsnitsprisen £ 21. 10 s. (193 Rbd. 3 Mk.) pr. Stk. Tre Stude, som Mr. Kennedy fedede for dem selv til Udstillingen i Glasgow, folgtes ogsaa, af hvilke de to, 2 Aar gamle, bragte hver £ 32, og den ene, en 3 Aar gammel Shorthorn Stud, folgtes for £ 42. 5 s. (380 Rbd. 1 Mk. 8 s.). Dette sidste Dyr ansloges til en Vægt af 60 stones (Troon) (en stone = 24 engl. Pbd.) alene Kjøb, hvilket er 1440 engl. Pbd. eller omtrent 82 Pbd. 2 Pbd. dansk Vægt alene Kjøb. Faarene folgtes i Ulden til en Gjennemsnitspris af £ 2. 14 s. (24 Rbd. 2 Mk. 8 s.) pr. Stk. Hele Auctionsbeløbet var næsten £ 7000 eller omtrent 63,000 Rbd.

Endnu med et Par Ord maa jeg omtale en mindre Gaard, tilhørende Mr. Mc. Jamnet, hvis Agerdyrknings-system ligeledes er forskjelligt fra det Almindelige, og mere kunde passe paa vore Forhold end de to foregaaende Gaardes Fremgangsmaade. Mr. Mc. Jamnet dyrker al sin Jord og foder sine Kvier og øvrige Kreaturer paa Stald hele Aaret. Naar Sommertiden begynder, giver han dem afflaet italiensk Raigræs i grøn Tilstand, flaaet om Morgenens tidlig og strax ført i Hus, for at det ikke skal tabe i Solstin. Naar Græsset bliver for tørt, gives Biffer, Bønner og Havre, som er flaaet i en Blanding, ligeledes grønt, og for at have det accurat, besaaer han en Acre temmelig tidlig, 12 til 14 Dage derefter en anden Acre og 14 Dage senere en tredje. Naar dette er opbrugt, giver han dem Kaal, som er plantet først i April een Acre, 14 Dage derefter en anden. Efterat dette er opbrugt, er Klovermarken færdig til anden Slet, hvilket da anvendes. Kreaturerne tillades ikke at gaae ud undtagen een Time om Dagen paa en bestemt Plads, hvor de da erholde Vand. Paa omtrent 15 Acres er Mr. Mc. Jamnet istand til at fode 30 Kreaturer Sommeren igjennem. Naar Vinteren kommer, tager han Brug af Turnips, Kunkelroer, Gulerødder o. s. v. Kaalen, som groer til en betydelig Størrelse, plantes i Driller, 27 Tommer fra hverandre og een Alen imellem Planterne. 12,000 Planter til en Acre, og en Mand kan plante 3000 Stkr. om Dagen.

Den almindelige Rotation i Omegnen af Nyr er meest en Femmarksdrift, nemlig:

1. Havre, eller undertiden Bønner*),
2. Turnips, Kunkelroer, Kartofler, Gulerødder, Kaal 2c.
3. Hvede, eller, dersom Jorden ikke synes stiftet dertil, da Havre eller Byg. Naar Hvede saaes, da er det i

---

*) Dersom man tager Bønner efter Græsning, avles altid udmærket Havre efter Bønnerne, naar Jorden er god. Denne Methode bringer Rotationen til sex Skifter, og anbefales, hvor Jorden er noget stiv og leerholdig.

Reglen Foraarshvede, og tilsaæs med Græsfrø og Klover. Mængden deraf er: $1\frac{1}{2}$ til 2 bushels (1 bushel = omtrent 2 Skpr.) af Raigræs og omtrent 8 engl. Pd. Kloverfrø; dersom Græsningen skal meies, saæs meest rød Klover, dersom den skal afgræsses, meest hvid Klover.

4. Hvasgrøde eller Græsning.

5. Græsning.

Til Foraarsjæden pløies Jorden saavidt muligt om Efteraaret, eller, naar dette ikke kan skee, saa tidligt i Vinteren som muligt. Paa denne Fure saæs altid med en Bredsaemaskine, med Haanden eller i Rader med Drillsaemaskine, dette sidste sædvanlig tværs over Agrene. Det fortjener vistnok Opmærksomhed og Efterlignelse at anvende Drillsaemaskinen, hvor Jorden er ureen, især hvor Agerkaal har fundet Indgang i Markerne. Denne Plante, der er saa vanskelig at udrydde, gaar altid tilgrunde ved at drillsaæ Kornet een eller høist to Gange. Jeg har seet en Mark, hvor, efter Forpagterens Forsikkring, intet Korn tidligere vilde groe for Agerkaal og andre Ukrudtsplanter, men ved at bruge Drillsaemaskinen i to Aar har han aldeles tilintetgjort Ukrudtet og avler nu den reneeste og bedste Sæd.

Mængden af Udsæd til en stoft Acre *):

Hvede $3\frac{1}{4}$ til $3\frac{1}{2}$ bushels.

Havre, lang Havre, saæet med Maskine 4 bushels, med Haanden 6 bushels, kort Havre, med Maskine 3 bushels, med Haanden 5 bushels.

*) Med Hensyn til dansk Maal bemærkes, at:

2 bushels pr. stoft Acre svarer til circa	$4\frac{1}{2}$ Skpr. pr. Td. Land.
3	$6\frac{3}{4}$
$3\frac{1}{4}$	7
$3\frac{1}{2}$	8
4	9
$4\frac{1}{2}$	10
5	$11\frac{1}{4}$
6	$13\frac{1}{2}$

Bønner 4 til $4\frac{1}{2}$ bushels og undertiden 5 bushels.

Byg, med Maffine $3\frac{1}{2}$ bushels, med Haanden 4 bushels.

Raigræs 2 bushels og 7 til 8 Pd. Kloverfrø, dersom det afbenyttes som Græsning 3 Pd. hvid, 2 Pd. rød og 2 Pd. gul Klover, dersom det er bestemt til Slet mere rød og gul Klover og mindre Raigræs.

Turnips 4 til 5 Pd.

Runkelroer forskjellig efter Maaden, hvorpaa de saaes.

Gulerødder 5 til 9 Pd., afhængig af Sædens Godhed.

Kartofler 17 til $17\frac{1}{2}$ Centner (et Cent. = 112 engl. Pd. = 101 danske Pd.) og lagte fra 9 Tommer til en Fod fra hverandre; dersom de ere bestemte til tidlig Salg, da 9 Tommer fra hverandre; tillades de at staae til fuldkommen Modenhed, da en Fod. Alltid anvendes skaarne Kartofler.

Førend jeg slutter disse Linier, troer jeg blot at burde antyde, at der paa hele min Reise ikke blev mig større Imødekommen, Venlighed og Gæstfrihed tildeel end i Ayrshire, og den uforbeholdne Ligefremhed, hvormed Landmændene søge at underrette den Reisende om deres Agerdyrkningsystem, fortjener den største Paaskjønnelse af Enhver, som har nydt Fordeel deraf. Jeg maa i saa Henseende være de Ayrshire Landmænd meget taknemmelig, og troer at turde anbefale de til Skotland reisende unge danske Landmænd at opholde sig nogen Tid i Ayrshire, og da fornemmelig i Omegnen af Byen Ayr.